

# UN APLEC CONTRA LA BLASFÈMIA A INCA (1914)

JORDI VIDAL I REYNÉS

El 26 d'abril de 1914, diumenge segon de Pasqua, va tenir lloc a Inca, ciutat plena de dinamisme social i cultural, un acte contra la blasfèmia organitzat per la "Lliga del Bon Mot", associació catòlica contra el mal parlar que es fundà a Barcelona l'any 1909 i que fou introduïda a Palma l'any 1913 per Ricard Aragó (que signava sota el pseudònim d'Ivon L'Escop). Aquesta associació realitzà, a principis de segle, diversos actes multitudinaris a diferents pobles de Mallorca, com és el cas que ara estudiam. La "Lliga" començà a editar, a partir de juny de 1917 la revista "El bon mot", que encara es publicà fins l'any 1951. El polític i escriptor Joan Estelrich (1896-1958) defensà, des de l'Anuari de Catalunya de l'any 1917, la seva "tasca dignificadora del llenguatge parlat".

La principal font que hem emprat és el setmanari inquer "Ca-Nostra", publicació catòlica de tendència regionalista de caire social, editada en una primera època de 1907 a 1914 per Miquel Duran Saurina (1866-1953), fundador del Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca.

Unes setmanes abans de l'aplec aquí tractat, trobam ja un clar precedent del que serà una jornada festiva. Es tracta d'una endevinalla per als lectors que diu: "*An en Menut de CA-NOSTRA li fan una gorra.-Bé, i qué?...Que té que veure això per estampar-se amb lletres de*

---

1 La blasfèmia, entesa com a expressió injuriosa contra Déu o els sants, podia ser considerada un delictes en cas d'escriptura, publicitat o escàndol, i es podia instar als governadors que la reprimissin. Cf. Enciclopedia Universal Espasa Calpe, tom 8, pàg. 1125; una bona definició de blasfèmia la trobam al Dictionaire de Théologie Catholique, Paris, 1923, vol. II p. 908 - 909; sobre la blasfèmia a Mallorca, veure COMPANYY, F.; ROTGER, A.: Introducció a les flastomies de Mallorca. "El Mirall" (Palma) 34 - 35 (1990) p. 25 - 26, 15 - 16.

2 Gran Enciclopèdia de Mallorca, Palma, 1988... vol. 7 p. 380.

3 Aquesta revista es publicà, en un principi, en català i castellà. Després de la Guerra Civil passà a editar-se exclusivament en castellà. Cf. Gran Enciclopèdia de Mallorca, vol. 2, p. 201.

4 MIR, G.: El mallorquinisme polític. Moll, Palma, I, p. 347. Joan Estelrich va ser el fundador de la "Veu de Mallorca".

5 COMPANYY, A.: La premsa comarcal i local a Mallorca. Aproximació a la premsa d'Inca. I Jornades d'Estudis Locals, Inca, 1994, p. 177-198.

6 Es poden consultar dues biografies de Miquel Duran i Saurina: J. PERELLÓ a "Pobles" (Palma) n. 4 (1988) p. 43; G. SEGUÍ a Gran Enciclopèdia de Mallorca, vol. 4 p. 360-361.

*mol-lo?... En té i molt. Es que'n lloc de dur un lletr en llengua estrangera, que'ls nins duen sense sabre que vol dir, estarà en mallorquí, que ja és una cosa extraordinària (i cursi... dirà qualque filisteu). [...] Per més senyes té 6 silabes i 16 lletres*".<sup>7</sup>

El premi, que consistia en un any de subscripció a la revista, el guanyaren els metges Sebastià Amengual i Antoni Riera. La solució era "*Parlau bé si us plau*", lema que duran escrit a la gorra els repartidors de Ca-Nostra mentre se celebrin els actes aquí descrits.

El 5 d'abril va tenir lloc una reunió a Rectoria per a tractar els treballs de cooperació a l'acte de dia 26 d'abril. Hi assistiren Mossèn Miquel Llinàs (ecònom), Pere Bal·le i Grau (alcalde d'Inca), Jaume Vidal (notari) i altres persones del clergat i de la societat inquera. L'amo en Bartomeu Fiol oferí la plaça de toros per fer-s'hi l'aplec i es nomenà una *Junta Organitzadora*, formada pels següents membres:

Mn. Tomàs Mora (organista de la parròquia), Fra Pere d'Alcàntara Mulet (ministre franciscà de la TOR), Ramon Reus (regidor de l'Ajuntament), Miquel Pujades (advocat i president del Centre Maurista d'Inca), Joan Pieràs (president del Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca), Mestre Bartomeu Fiol i Miquel Duran Saurina (director del setmanari Ca-Nostra), com a secretari.<sup>8</sup>

Aquesta comissió confirmà aviat la presència d'oradors de Mallorca i de Barcelona, encarregats de mostrar la manera més adient de "*netejar la nostra benvolguda parla de la butrícia asquerosa de fletomies, renecs, maldicions i paraules grolleres que la deshonren i l'envileixen*".<sup>9</sup> La blasfèmia, en paraules dels franciscans, *és una ofensa a Deu, i una ofensa a noltros; un agravi a sa nostra religió, i un despreci an es bon nom de sa nostra llengo i de sa nostra patria*.<sup>10</sup>

De seguida hi va haver les primeres adhesions per part de diferents entitats i personalitats, tot destacant la del mateix bisbe de Mallorca, Pere J. Campins, i s'organitzà un servei especial de trens per arribar-hi des de Palma, Felanitx, Sa Pobla i Manacor. Els d'altres pobles de l'entorn, podien colcar o bé "*llogar el cavall de Sant Francesc* (que vol dir, anar a peu)".<sup>11</sup> No cal dir que l'assistència als actes eren de franc: "*poden estar segús, els convidats, que no farán pagar res a nengu*", assegurava la Junta.

Dijous dia 23, amb un tridu oficial per Mn. Francesc Sitjar a l'església de Santa Maria la Major, s'hi iniciaren els actes programats. Els tres dies el temple es va omplir. El capellà es queixà de les actituds de la gent davant l'adversitat: "*en lloc de demanar al cel ajutori substitueix la plegaria per la fletomia*".<sup>12</sup>

També s'aprofità per a assajar un himne amb lletra de Mn. Verdaguer.

El dissabte dia 25, el setmanari Ca-Nostra dedicà tota l'edició als actes de l'endemà. Hi trobam, doncs, una sèrie d'articles com són: "*¡Guerra a la blasfèmia!*", escrit per Mn.

7 Ca-Nostra, 4 d'abril de 1914.

8 Ca-Nostra, 11 d'abril de 1914.

9 Ca-Nostra, 18 d'abril de 1914. La paraula fletomia é una variant dialectal de blasfèmia. Cf. DCVB vol. 5 p. 910.

10 El Heraldo de Cristo (Palma) n. 63 (1914) p. 73

11 Diccionari Català-Valencià-Balear, vol. 3, p. 77.

12 Ca-Nostra, 2 de maig de 1914.

Josep Aguiló; "*Blasfemos, inmorales, groseros*", de Miquel Sampol; un escrit sense títol firmat pel franciscà Pere d'Alcàntara Mulet; "*Dues paraules an els bons inquers*", de Fra Pere. J. Cerdà, que conclou amb la següent estrofa:

*"Al blasfemar feim guerra  
En nom de Deu Etern  
Treguem de nostra terra  
La llengo del infern"*

Altres escrits són "*No blasfeméis*", de Sebastià Amengual; "*¡Al blasfemar feim guerra!*", de na Catalina Pallicer, Filla de Maria i "*La blasfemia ¡no!*", de Pere J. Serra. A més el pare Josep Paradedà publica un "*Cant contra la blasfèmia*", del que destacam un fragment:

*"Catalunya, terra  
de santa lleuor,  
si un fill teu blasfema  
¡nega-li l'amor!"*<sup>13</sup>

A la fi diumenge dia 26 començà l'esperat aplec. El matí, tal i com havia previst la comissió, va tenir lloc una manifestació infantil i una missa i ja a les quatre de l'horabaixa, el míting protagonista d'aquestes pàgines. Els oradors convidats arribaren de Palma amb el tren de les nou.

A la manifestació infantil varen ser convocats tots els nins de les escoles i els tallers. Plovia i tots partiren: els al·lots amb banderes i banda de música (que dirigí el Sr. Rotger), els organitzadors i alguns capellans. Alguns nins portaven un estendard amb la següent inscripció:

*"Parlau bé que ha Deu plau"* (sic)  
*"Guerra a la blasfèmia".*<sup>14</sup>

De la plaça d'Orient (davant la Rectoria) es dirigiren cap a la Casa Consistorial, on lliuraren un missatge al batle i que un nin (Mateu Llobera i Bestard) s'encarregà de llegir al públic. L'orador encarregat de contestar als infants va ser Josep Font i Arbós, membre de la Lliga del Bon Mot, que demanà la col·laboració de tots per a aconseguir *la extirpació de la fletstomia*.

Acte seguit s'oficià la Missa Major. El canonge inquer Joan Quetglas predicà contra el mal parlar i alabà la Lliga del Bon Mot per la seva tasca. Segons les seves paraules, *un centre comercial com és Inca deu desterrar la blasfèmia*.

En acabar la missa, *el Bon Jesús és tant bo que'l temps s'estira* i deixa de ploure. A les quatre comença el míting a la plaça de toros. Hi ha unes 10.000 persones. La premsa parla de *mitin mónstruo* i de *grandioso acto de cultura*.<sup>15</sup> Davant la tribuna dels oradors es

<sup>13</sup> Ca-Nostra, 25 d'abril de 1914.

<sup>14</sup> La Almudaina, 25 d'abril de 1914.

<sup>15</sup> La Almudaina, 25 d'abril de 1914. La xifra, oferta pel BOBM, pot ser exagerada. Segons SEGUI, M.: La població a la comarca de Mallorca Septentrional o comarca d'Inca el segle XX, Randa (Barcelona) n. 22 (1987) p. 69, Inca tenia l'any 1910 una població de dret de 8.353 habitants. La plaça de toros, iniciada l'any 1909, tenia una cabuda de 8.656 espectadors. Vid. RAYO, P.: Itineraris urbans per la Ciutat d'Inca. Inca, 1993, p. 36.

situen les autoritats municipals i eclesiàstiques, representants del Centre Maurista i del Centre Tradicionalista, algunes famílies distingides de Palma, etc.

Ca-Nostra publica un llistat (incomplet, segons ells mateixos) de les principals personalitats que han arribat dels pobles de les rodalies i del Patronat Obrer de Palma. Hi ha gent de Costitx, Lloseta, Sa Pobla, Caimari, Selva, Biniamar, Búger, Mancor i Llubí. Normalment es tracta del respectiu rector, regidors, alguns jutges, mestres, etc.

Comença l'acte amb el cant "Guerra a la blasfèmia".

A continuació el secretari del Ajuntament Josep Siquier fa la lectura de les adhesions (168 entitats), i llegeix una carta del bisbe de Mallorca. Tothom s'aixeca a l'hora d'escoltar-ho:

*"[...] No sólo aprobamos y bendecimos, pues, como se Nos pide, la magna asamblea que va a celebrarse en esa ciudad de Inca para promover la importantísima propaganda a favor del bien hablar, sino que deseamos tenga afluencia en todas partes tan visible ejemplo [...]. Honra y prez sería de la ciudad de Inca tener tan puro ambiente, que los contratantes a quienes da hospitalidad, ni oyese nunca palabra soez, ni osasen proferirla en su recinto [...]"*.<sup>16</sup>

Després hi parlaren Jaume Vidal, notari d'Inca, Jaume Martorell, de la Joventut Mariana de Palma, l'advocat Bonaventura Barceló, Lluís Jover (del Bon Mot de Barcelona), que llegí una missiva d'Ivon l'Escop, l'esmentat Josep Font i Arbós, advocat i regidor conservador de Palma, procedent de les Congregacions Marianes, vocal del Consell Diocesà de les Corporacions Catòlico-Obreres de Mallorca<sup>17</sup> i Mn. Joan Rotger (capellà, de Sineu).<sup>18</sup> La premsa ens comenta que l'entusiasme del públic es desbordà.

Els actes finalitzaren devers les sis del capvespre, i els oradors foren acomiadats a l'estació.

Finalment deixam constància de les adhesions més significatives que va rebre el setmanari Ca-Nostra, tot destacant alguns fragments de les cartes publicades al número de dia 9 de maig de 1914:

-Ivon L'Escop, pseudònim de Ricard Aragó, principal impulsor de la Lliga a Mallorca, que, tot lamentant la seva absència, finalitza el seu escrit amb la següent frase: "*Vostre company qui, no poguent estar entre vosaltres, us envia un viu record, expressió de la anyorança per exes terres de llealtat y calma, amaraes de sol y ben-estar*" (Barcelona, 23 d'abril de 1914, festivitat de Sant Jordi).

-Franciscans de la TOR (Inca): "*Nos adherimos al grandioso mitin que se celebrará hoy contra la blasfemia y hacemos nuestras las conclusiones que redacte para conseguir que sea desterrada para siempre de nuestra Mallorca y en particular de nuestra queridísima Ciudad*".

<sup>16</sup> BOBM n. 54 (1914) p. 106; aquesta carta també fou publicada a Ca-Nostra (2-5-1914).

<sup>17</sup> Josep Font i Arbós (Palma, 1886-1964) ja havia intervengut a una vetllada literària organitzada pel Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca l'any 1910. Veure FULLANA, P.: El Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca (1900-1910). I Jornades d'Estudis Locals. Inca, 1994, p. 168.

<sup>18</sup> La crònica de l'aplec es pot trobar a Ca-Nostra, 2 de maig de 1914, El Heraldo de Cristo (Palma) n. 63 (1914) p. 72-73, a la premsa de Palma en general i al Bolletí Oficial del Bisbat de Mallorca núm. 54 (1914) p. 105-107.

-Sindicat Obrer "La Paz" (Inca): *"Nos adherimos con entusiasmo al mitin contra la blasfemia [...] y protestamos de veras contra tan repugnante vicio, como cristianos y como obre-ros; ya que la blasfemia que para todos es una degradación y un gran pecado, para el obre-ro cuyos tesoros son la educación y la piedad, es la mayor de todas las miserias"*. Firma el seu president, Marià Calderón.

-Capella Infantil Franciscana d'Inca: *"Som petitets, però estimam al Bon Jesús i mos sap greu que l'insultin amb blasfemies"* (Sebastià Llinàs T. R.).

-Del *Círculo Tradicionalista* d'Inca *"surge espontánea su más sincera y entusiasta adhesión, sumando sus ideales, sus convicciones y su más patriótica cooperación al mitin de protesta contra la nefanda y horrible blasfemia que rebaja, humilla, degrada y embrute-ce á los prosélitos de Satán que hasta quieren, con su manifiesta y maliciosa ignorancia, no sólo atentar contra la pureza y dulzura de nuestra hermosa lengua, sino lo que es más inten-tan invadir también las conciencias de nuestros cándidos é inespertos hermanos"* (Francis-co Ferrer, el seu president).

-Centre Maurista d'Inca (Miquel Pujadas).

-Juventud Integrista de Palma de Mallorca (Jaume Puig).

-Centro de Defensa Social de Palma (Francisco Barceló).

-Sindicat d'Oficials Argenters de Palma de Mallorca (firmada pel seu president J. Valls).

-Congregació de Maria Immaculada i Sant Lluís Gonzaga (Mariano Barceló).

I d'altres, tant d'Inca com de Palma.<sup>19</sup>

Com podem observar, Inca va ser la protagonista d'uns dels actes que comptà amb major concurrència dels que organitzà la Lliga del Bon Mot, no tan sols per la gran afluència de públic al míting, sinó per la gran quantitat d'institucions que hi participaren.

<sup>19</sup> Ca-Nostra, 9 de maig de 1914.